

In memoriam dr. Xeravits Géza (1971–2019)

Dr. Xeravits Géza, az Ószövetség, a korai zsidóság és a qumráni közösség történetének és teológiájának nemzetközi szinten is elismert kutatója 2019. szeptember 27-én hunyt el. 2018-ban izomsorvadás bénította le, s ez a betegség megállíthatatlanul hatalmasodott el rajta. Temetése ortodox szertartás szerint történt 2019. október 4-én az Óbudai temetőben.

Budapesten született 1971. február 20-án. Csepelen nőtt fel. Középiskolai tanulmányai végeztével a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) Hittudományi Karán szerzett teológiai diplomát (1989–1996), de eközben az Eötvös Loránd Tudományegyetem hebraisztika szakán és a Károli Gáspár Református Egyetem (KGRE) Hittudományi Karán is hallgatott órákat. Első könyvét KGRE Bibliai és Judaisztikai Intézete jelentette meg: *Szentírásértelmezés Qumránban. Folyamatos peserek. Fordítás és magyarázat.* (A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézetének kiadványai 10. Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézete, Budapest 1995).

Mivel hamar kitűnt kiváló felkészültségével és kivételes kommunikációs készségével, már 1996-tól megbízott előadóként oktatott a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán, ahol megalapította a *Studia Biblica Athanasiana* folyóiratot.

1999 és 2000 között posztgraduális ösztöndíjasként képezte tovább magát Belgiumban, a Leuveni Katolikus Egyetem Teológiai Fakultásán, 2000–2002 között pedig doktori ösztöndíjas volt a Groningeni Egyetem Qumrán Intézetében, és itt írta meg a *King, Priest, Prophet. Positive Eschatological Protagonists of the Qumran Library* című doktori dolgozatát dr. F. García Martínez témavezetői irányításával, majd szerzett doktori fokozatot 2002-ben. A doktori dolgozat leideni Brill kiadónál jelent meg 2003-ban (Xeravits, Géza G.: *King, Priest, Prophet. Positive Eschatological Protagonists of the Qumran Library. Studies on the Texts of the Desert of Judah, Volume 47.* Brill, Leiden-Boston 2003, 265 old.)

2002-től 2008-ig a Pápai Református Teológiai Akadémia ószövetségi tanszékének oktatójaként tevékenykedett, és a tanszék vezetőjével, dr. Zsengellér

Józseffel megszervezte az általa kezdeményezett a Simeon Kutatóintézetet, amelynek titkára is volt, és szerkesztette a kutatóintézet Simeon Könyvek, illetve Horizontok könyvsorozatát. Az ő kezdeményezésére indult el Simeon Kutatóintézet nemzetközi deuterokanonikus konferenciáinak sora. A konferenciákon elhangzott előadások köteteit a leideni Brill és a berlini De Gruyter kiadó jelentette meg.

2006-ban diakónussá szentelték a bakonybéli Szent Mauritius-monostorban. Ő indította be a monostor *Lectio divina* könyvsorozatát.

2007-ban habilitált a PPKE-en. Habilitációs tézisének címe: *Könyvtár a pusztában. Bevezetés a holt-tengeri tekersek nem bibliai irodalmába*, amely a következő évben nyomtatásban is megjelent (Deuterocanonica Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa 2008), és 2008-ban nyert egyetemi tanárrá kinevezést Pápán.

2009-től 2015-ig a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola bibliatudományi tanszékének volt tanszékvezető egyetemi tanára, és szerkesztette a tanszék által beindított, 12 kötetet számláló könyvsorozatát.

2015-től a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának ó- és újszövetségi tudományok tanszékén oktatott egyetemi tanárként, és közben a Humboldt-ösztöndíjjal a Halle-wittenbergi Egyetemen kutatott egy évet. 2019 márciusától a Károli Gáspár Református Egyetemen dolgozott kutatóprofesszorként.

Több nemzetközi szakmai szervezetnek, illetve bizottságnak volt tagja: Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma (Collegium Doctorum) 1997-től; Catholic Biblical Association (CBA) 2003-tól; International Society of Deuterocanonical and Cognate Literature (ISDCL) 2005-től; Society of Biblical Literature (SBL) 2006-tól; a *Biblisches Notizen* teológiai folyóirat szerkesztőbizottsági tagja 2008-tól. 2010-ben választották meg a Magyar Hebraisztikai Társaság alelnökévé; és az International Advisory Panel, valamint az Israel Exploration Society (IES) tagja volt 2013-tól. 2017-ben a Schweitzer József-émlékdíjjal tüntették ki.

Xeravits Gézával a Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferencián találkoztam először, amikor még kutatói és akadémiai pályafutása kezdetén volt. Akkor nem is gondoltam, hogy az ismerkedés és a kibontakozó barátság mellett más is össze fog kapcsolni minket. Évek múltán, amikor benyújtottam az esz-szénus mozgalom egyiptomi ágáról írt, *A terapeuták kontemplatív kegyessége* című doktori dolgozatomat a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Tanácsához, és a tanács kijelölte a doktori vizsgabizottság tagjait, külső opponensként ott volt közöttük dr. Xeravits Géza is, mint aki akkor már a qumráni esszénus mozgalom egyik kiváló szakértőjévé nőtte ki magát. Részletes bírálata – barátságunktól függetlenül – szakszerű és szigorú volt, s ugyanezt a szakszerűséget és szigorúságot tanúsította a védés alatt feltett kérdéseivel is. De közvetlenül a védés után ő volt az, aki ezúttal sürgető baráti hangon ezt kérdezte tőlem: „Zoli, mikor csinálunk ebből egy jó könyvet? És felajánlotta annak lehe-

tőségét, hogy ez a könyv a már beindított és általa is szerkesztett Simeon Könyvek sorozatban kapjon helyet. A könyv meg is jelent 2008-ban [*Alexandriai Philón: De vita contemplativa*. Simeon Könyvek. A Simeon Kutaintézet (Pápa) könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Hatodik kötet. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa – L’Harmattan, Budapest 2008, 164 old.]. Később szintén ő volt az, aki gondoskodott arról, hogy megjelenjék a Jób testamentuma pszeudoepigráf iratról készült fordításom (*Jób testamentuma. Bevezetés – fordítás – jegyzetek*. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudományi Tanszékének Kiadványai. Balogh Katalin, Szathmári Györgyi és Szabó Xavér OFM közreműködésével szerkeszti Xeravits Géza. 6. kötet. Sapientia Főiskola – L’Harmattan, Budapest 2011).

Tizenkilenc könyve, több mint százhusz tudományos közleménye mellett arra is volt gondja szerkesztőként és sorozatszerkesztőként, hogy mások munkáit is megjelentesse a hazai és a nemzetközi teológiai irodalom gyarapítása érdekében.

Hálával és elismerő tisztelettel őrizzük emlékét!

Dr. Xeravits Géza saját könyvei és szerkesztett kötetei

Saját kötetek

- Szentírásértelmezés Qumránban. Folyamatos pešerek. Fordítás és magyarázat*. A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézetének kiadványai 10. Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézete, Budapest 1995, 23 + 68 old.
- A 151. zsoltár exegézise*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar, Budapest 1996.
- Szentírás-értelmezés Qumránban – Folyamatos pešerek – Fordítás és magyarázat*. A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara Bibliai és Judaisztikai Kutatóintézetének kiadványai 10. 2. kiadás. Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar, Budapest 2000, 68 old.
- A qumráni közösség szentírás-értelmezése – Folyamatos pešerek. Fordítás és magyarázat*. Acta theologica Papensia 5. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2001, 84 old.
- Átalakuló hagyományok. Tanulmányok a qumráni közösség, a korai zsidóság és a születő kereszténység irodalmáról*. Coram Deo, 2. L’Harmattan, Budapest 2003, 203 old.
- King, priest, prophet ositive eschatological protagonists of the Qumran Library*. Studies on the Texts of the Desert of Judah. Brill, Leiden–Boston 2003, 265 old.
- Tanulmányok az ókori Izrael kultuszáról*. Simeon Könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) Pápa könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Második kötet. Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2004, 116 old.

- A Zarándokénekek*, 1. köt., *Zsoltártanulmányok (Zsolt. 120–134)*. Lectio Divina, 3. Szent Maurícius Monostor, Bakonybél – L’Harmattan, Budapest 2006, 119 old.
- A deuterokanonikus könyvek. Bevezetés keletkezés- és irodalomtörténetükbe*. Deuterocanonica. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) Pápa könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Negyedik kötet. Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia – L’Harmattan, Pápa 2008, 190.
- Könyvtár a pusztában. Bevezetés a holt-tengeri tekercsek nem bibliai irodalmába*. Deuterocanonica Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia – L’Harmattan, Pápa 2008, 269 old.
- Tanulmányok az ókori Izrael kultúrájáról*. 2. jav. Kiadás. Simeon Könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) Pápa könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Negyedik kötet. Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia – L’Harmattan, Pápa 2008, 111 old.
- Krisztus közöttünk...! Gondolatok a Szentírásról*. L’Harmattan, Budapest 2009, 118 old.
- Morzsák Dánieltől Bárukig. Újabb tanulmányok a korai zsidóság irodalmáról*. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudomány Tanszékének kiadványai. Balogh Katalin és Szabó Xavér OFM közreműködésével szerkeszti Xeravits Géza. 1. kötet. Sapientia Főiskola – L’Harmattan, Budapest 2009, 141 old.
- A próféták élete. Zsidó szentéletrajzok az ókorból*. Fordítás, bevezetés, jegyzetek: Xeravits Géza. EΥΛΟΓΙΑ – Eulogia. Teológia, monasztikum, spiritualitás. Szerk. Nacsinák Gergely András, Xeravits Géza. L’Harmattan, Budapest 2010, 122 old.
- Géza G. Xeravits – Peter Porzig: *Einführung in die Qumranliteratur. Die Handschriften vom Toten Meer*. De Gruyter Studium. De Gruyter, Berlin–Boston 2015, 318 old.
- Zsidó és keresztény szent helyek a késő-ókori Palesztinában: kísérő kötet a Bibliamúzeum kiállításához*. Ráday Gyűjtemény Bibliamúzeuma, Budapest 2016, 63 old.
- “Take Courage, O Jerusalem...” *Studies in the Psalms of Baruch 4–5*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 25. Edited by Friedrich V. Reiterer, Beate Ego and Tobias Nicklas. De Gruyter, Berlin–Boston 2015, 157 old.
- Egy nap Jézus nyomában: Az Olajfák-hegyétől a Szent Sírig*. Agra Kulturális Utazási Társaság, Budapest 2017, 96. old.
- From Qumran to the Synagogues, Selected Studies on Ancient Judaism*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies. Volume 43. Edited by Friedrich V. Reiterer, Beate Ego, Tobias Nicklas and Kristin de Troyer. De Gruyter, Berlin–Boston 2019, 306 old.

Szerkesztett kötetek

- Szövegségke erőterében. A deuterokanonikus irodalom alapvető kérdései.* Deuterocanonica. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) könyvsorozata. Első kötet. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa – L'Harmattan, Budapest 2004, 168 old.
- Tanulmányok az ókori Izrael kultúrájáról.* Simeon Könyvek 2. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2004, 116 old.
- Vita és párbeszéd. A monoteista hagyomány történeti perspektívában.* Dialogos. Szerk. Losonczy Péter, Xeravits Géza. Goldziher Intézet – L'Harmattan, Budapest 2004, 167 old.
- Zsengellér József: *Az „igazi” izraeliták. Tanulmányok a samaritánus közösség ókori történetéről és irodalmáról.* Simeon könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Harmadik kötet. Subsidia 1. Bevezetések. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2004, 283 old.
- Zsengellér József (szerk.): *Hagyomány és előzmény. Intertestamentális tanulmányok.* Második kiadás. Simeon Könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Negyedik kötet – Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2004, 127 old.
- Ikonográfia ökumenikus megközelítésben.* Horizontok 1. Szerk. Xeravits Géza. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest 2005, 143 old.
- Karasszon István: *Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana.* Második, bővített kiadás. Simeon Könyvek. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Első kötet – Pápai teológiai kézikönyvek. Szerk. Szabó István, Zsengellér József. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa 2005, 171 old.
- Elmélet és gyakorlat a zsidó-keresztény gondolkodás történetében.* Horizontok 2. Szerk. Xeravits Géza, Ódor Balázs. Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest 2005, 190 old.
- A remeteélet iskolájában. Válogatott források és tanulmányok.* Lectio divina 2. Szerk. Baán Izsák–Xeravits Géza. Szt. Maurícius Monostor – L'Harmattan, Bakonybél–Budapest 2005, 102 old.
- The Book of Tobit. Text, Tradition, Theology. Papers of the First International Conference on the Deuterocanonical Books, Pápa, Hungary, 20–21 May, 2004.* Supplements to the Journal for the study of Judaism 98. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Brill, Leiden–Boston 2005, 244 old.
- Tobit/Tóbiás könyve. Szöveg – hagyomány – teológia.* Deuterocanonica. A Simeon Kutatóintézet (Pápa) Pápa könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Második kötet. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa – L'Harmattan, Budapest 2005, 185 old.

- A liturgiáról ökumenikus megközelítésben.* Horizontok. Szerk. Xeravits Géza; Pápai Református Teológiai Akadémia – L'Harmattan, Pápa–Budapest 2007, 122 old.
- Reflecting Diversity. Historical and Thematic Perspectives in the Jewish and Christian Tradition.* Schnittpunkte – intersections. Szerk. Losonczy Péter, Xeravits Géza. LIT Verlag, Wien–Berlin–Münster 2007, 240 old.
- The books of the Maccabees: History, Theology, Ideology Papers of the Second International Conference on the Deuterocanonical Books, Pápa, Hungary, 9–11 June, 2005.* Supplements to the Journal for the Study of Judaism 118. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Brill, Leiden–Boston 2007, 245 old.
- Studies in the Book of Ben Sira. Papers of the Third International Conference on the Deuterocanonical Books, Simeon Centre, Pápa, Hungary, 18–20 May, 2006.* Supplements to the Journal for the Study of Judaism 127. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Brill, Leiden–Boston 2008, 267 old.
- Adorjáni Zoltán: *Alexandriai Philón: De vita contemplativa.* Simeon Könyvek. A Simeon Kutaintézet (Pápa) könyvsorozata. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Hatodik kötet. Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa – L'Harmattan, Budapest 2008, 164 old.
- Veidinger Éva: *A kettős áldás fia: József. Hénok-szerepe Thomas Mann József és testvérei című regényében.* Szerk. Xeravits Géza. Petőcz Mihály Alapítvány – L'Harmattan Kiadó, Budapest 2008, 92 old.
- Szabó Xavér. *Salamon zsoltárjai. Bevezetés – fordítás – jegyzetek.* A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatanulmány Tanszékének kiadványai. Balogh Katalin és Szabó Xavér OFM közreműködésével szerkeszti Xeravits Géza. 2. kötet. Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2009, 161 old.
- Schenck, Kenneth: *Bevezetés Philón életéhez és írásaihoz.* Ford. Szabó Xavér. Deuterocanonica. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Ötödik kötet. Subsidia 1. Bevezetések. L'Harmattan, Budapest 2010, 213 old.
- Deuterocanonical Additions of the Old Testament Books. Selected Studies.* Deuterocanonical and Cognate Literature Studies. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József; De Gruyter, Berlin–New York 2010, 180 old.
- Karasszon István: *Az Ószövetség második fele.* A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatanulmány Tanszékének kiadványai. Balogh Katalin és Szabó Xavér OFM közreműködésével szerkeszti Xeravits Géza. 4. kötet. Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2010, 220 old.
- The Stranger in Ancient and Mediaeval Jewish Tradition. Papers Read at the First meeting of the JBSCE,* Piliscsaba, 2009. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 4. Szerk. Géza G. Xeravits, Jan Dušek. De Gruyter, Berlin 2010, 251 old.
- Izák megköltőzése. Történet és hatástörténet.* A Bibliatanulmány Tanszék Kiadványai, 3. Szerk. Xeravits Géza. Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2010, 103 old.
- Dualism in Qumran.* LSTS 76. Szerk. Xeravits G. Géza. T & T Clark, London 2010, 207 old.

- Studies in the Book of Wisdom*. Journal for the Study of Judaism Supplements 142. Szerk. Xeravits Géza, Zsengellér József. Brill Academic Publishers, Leiden 2010, 222 old.
- Adorjáni Zoltán: *Jób testamentuma. Bevezetés – fordítás – jegyzetek*. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudományi Tanszékének Kiadványai. Balogh Katalin, Szathmári Györgyi és Szabó Xavér OFM közreműködésével szerkeszti Xeravits Géza. 6. kötet. Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2011, 210 old.
- Angyalok az ókortól Szent Tamásig*. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudomány Tanszék kiadványai 7. Szerk. Xeravits Géza, Tamási Balázs, Szabó Xavér. Sapientia Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2011, 372 old.
- Az igazságról. A Budapesten, 2010. nov. 13-án rendezett tudományos konferencia szerkesztett anyaga*. Sapientia füzetek 19. Szerk. Xeravits Géza, Papp Miklós. Vigilia, Budapest 2011, 188 old.
- Szent városok, szent körzetek Tibettől Etiópiáig*. Szerk. Xeravits Géza, Nagy Elek. L'Harmattan – Agra, Budapest 2012, 256 old.
- A Pious Seductress: Studies in the Book of Judith*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 14. Szerk. Xeravits G. Géza. De Gruyter, Berlin– New York 2012, 225 old.
- Elena Bosetti: *Énekek éneke: „Te, akit szívem szeret” Eksztázis és keresés*. Ford. és jegyzetekkel kiegészítette Szathmári Györgyi. A Bibliatudomány Tanszék Kiadványai, 9. Szerk. Xeravits Géza. Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola – L'Harmattan, Budapest 2012, 103 old.
- Scriptural Authority in Early Judaism and Ancient Christianity*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies, 16. Szerk. Xeravits Géza, Tobias Nicklas, Isaac Kalimi. De Gruyter, Berlin–Boston 2013, 381 old.
- Canonicity, Setting, Wisdom in the Deuterocanonicals: Papers of the Jubilee Meeting of the International Conference on the Deuterocanonical Books*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies 22. Szerk. Xeravits G. Géza, Zsengellér József Szabó, Xavér. De Gruyter, Berlin 2014, 284 old.
- Political Power and Ideology in Early Judaism*. Szerk. Xeravits Géza. Herder, Freiburg im Breisgau 2014, old.
- Religion and Female Body in Ancient Judaism and Its Environments*. Deuterocanonical and Cognate Literature Studies, 28. Szerk. Xeravits G. Géza. De Gruyter, Berlin–Boston 2015, 270 old.

Adorjáni Zoltán